

УДК 81'25:[791.43]=811.111=811.161.2

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ТЕЛЕСЕРІАЛІВ МЕДИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Тетяна Савіч

здобувачка вищої освіти за другим (магістерським) рівнем зі спеціальності
035 Філологія Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
Одеса, Україна
e-mail: savichtanya682@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3855-4995>

Анна Шаповал

кандидат філологічних наук, викладач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної
лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
Одеса, Україна
e-mail: skarlet77777@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9718-5002>

Олена Величенко

кандидат філологічних наук, викладач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної
лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
Одеса, Україна
e-mail: lepinapelina@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8349-5621>

АНОТАЦІЯ

Дослідження присвячене вивченню особливостей лінгвопрагматичного аспекту перекладу та представлено на прикладі англomовного телесеріалу медичної спрямованості під назвою «House, M. D.» та його перекладу, аналізу різних видів трансформацій, визначенню специфіки перекладу та її послідовності. Актуальність представленої теми ґрунтується на необхідності детального вивчення лексичних, граматичних, синтаксичних,

екстралінгвістичних, паралінгвістичних особливостей перекладу англomовних кінофільмів. Ця тема є важливою для перекладачів як українських, так і іноземних, адже необхідно знати головні тонкощі та непередбачувані ситуації у процесі перекладу, з метою подолання їх та досягнення якісного, адекватного результату. Доцільність зазначеної теми обумовлена необхідністю покращення рівня професійної діяльності як усних, так і письмових перекладачів.

Метою дослідження є вивчення специфіки використання допоміжних засобів перекладу і перекладацьких операцій для адекватного відтворення англomовних кінофільмів медичного спрямування.

Охарактеризовано досліджуваний вид тексту, виділено певні труднощі при перекладі, наголошено на дійсній різниці текстів англійської та української мов з граматичної точки зору, лексичній нерівноправності, зауважено різні способи виявлення емоційності та виразності як допоміжного інструменту людської комунікації. Визначено доцільність застосування перекладацьких трансформацій та кількісно представлено найбільш уживані з них.

Ключові слова: лінгвопрагматичний аспект перекладу, текст, перекладацькі трансформації, екстралінгвістичні та паралінгвістичні особливості перекладу, перекладацькі операції.

Вступ. У сучасному світі існує досить багато змістовних досліджень щодо перекладів текстів з різноманітних сфер, а також стилів, видів текстів, їх специфіки, та одним з найскладніших та досить поширених вважається медичний переклад. Він включає труднощі граматичного плану, структурні відмінності, неймовірну кількість різних еквівалентів лексичного напрямку, та все ж головною складовою медичного тексту є термінологія, яка є досить поширеною щодо вивчення науковцями, але робота з нею вимагає професійного підходу, уважності та обізнаності у цій сфері. Оскільки друкованих текстів та знятих кінофільмів медичного спрямування в наш час стає все більше, постає нагальна проблема у залученні професіоналів та знаних майстрів перекладу, які зможуть успішно подолати труднощі, що трапляються у текстах такого напрямку.

Актуальність. У сучасному світі наукових теорій вивченню особливостей відтворення текстів медичного спрямування приділено недостатньо уваги, також мало досліджень перекладу медичних фільмів, їх специфіки та відтворення мовою перекладу згідно з правилами цільової мови. Коректний, адекватний переклад є вагомим необхідністю на даному етапі розвитку науки. Існують докладні теорії, наукові фільми, дослідження вчених щодо процесу перекладу текстів саме

цього напрямку, проте навіть при таких значних досягненнях існують труднощі при перекладі саме медичних текстів в цілому. Тому необхідність вивчення й аналізу специфіки перекладу англомовних кінофільмів українською мовою є нагальною та обумовлює актуальність цієї теми.

Метою цього дослідження є вивчення та аналіз використання конкретних перекладацьких операцій задля адекватного відтворення англомовних кінофільмів медичного спрямування. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- визначити поняття і зміст лінгвістичної прагматики в мовознавстві;
- дослідити види перекладацьких трансформацій та їх застосування у процесі перекладу;
- проаналізувати перекладацькі операції, залучені до створення адекватного перекладу текстів медичного спрямування;
- виявити специфіку екстралінгвістичних та паралінгвістичних особливостей та мету їх застосування.

Матеріали та методи дослідження. Матеріалом дослідження було обрано американський телесеріал “House, M. D.”, 7 сезонів, 9 серій в оригіналі, англійською мовою та переклад українською мовою, загальним обсягом також 9 серій.

Для досягнення поставленої мети дослідження, розв'язанні конкретних її завдань вважаємо раціональним користуватися підходом, заснованим на тотальних засадах системного аналізу та перекладознавчих методів: *метод суцільної вибірки* для створення бази матеріалу дослідження; *трансформаційний аналіз* для представлення усіх імовірних трансформацій під час перекладу англомовного телесеріалу медичного спрямування; *порівняльний аналіз* перекладів, який полягає в порівнянні тексту оригіналу з текстом перекладу, а саме за формою, змістом та допомагає визначити певні особливості медичної специфіки, а також встановити операції перекладу українською мовою; елементи *методу кількісного обчислення* для підтвердження одержаних результатів.

Результати та дискусія. Мовознавство, як самостійна наука розпочало свій розвиток ще у середині XIX століття. Її вивчення впливало на дослідження багатьох суміжних культур, таких як література, кіноіндустрія, мистецтво, соціальні науки. Теорії науковців сприяли гли-

бокому зондуванню самої дисципліни, за допомогою якої зараз ми можемо проаналізувати лексичний, граматичний процеси, а також більш глибоко дослідити структуру свідомості людини під час спілкування, функціональні стилі мовлення, спілкування між слухачем та мовцем, мету мови та мовлення, а також їх результати.

Одним із досліджуваних розділів семіотики є лінгвістична прагматика. Наука як життєдіяльний процес є невід'ємною частиною людського буття та супроводжує індивіда на кожному етапі розвитку. Цей лінгвістичний напрямок є досить популярним у вивченні, адже сьогодні з'являється значна кількість статей, наукових журналів, знятих дослідницьких фільмів, видано достатньо багато різних книг, періодичних видань, навіть укладено словники термінів лінгвістичної прагматики. Всі ці роботи є підтвердженням того, що вивчення цієї дисципліни є необхідним, важливим, актуальним та популярним. На сучасному етапі лінгвістична прагматика тісно співпрацює з філософією мови, соціолінгвістикою, психолінгвістикою, теорією мовленнєвого акту, функціональним синтаксисом, лінгвістикою тексту, дискурсивним аналізом, конверсаційним аналізом, етнографією мовлення, когнітивною лінгвістикою, дослідженнями у сфері штучного інтелекту, комунікативною лінгвістикою та деякими іншими напрямками сучасної науки про мову (Бацевич, 2009). Але існують розвідки, які стверджують, що лінгвістична прагматика є ще не досить систематизованою та чіткою. Як зазначає мовознавець Л. П. Рижова, «прагматика ще не стала наукою справді впорядкованою і, тим більше, достатньо описаною. Ще не досягнуто взаєморозуміння між дослідниками стосовно її меж, гіпотез і навіть термінології. Ведуться дискусії про те, чи є прагматика наукою внутрішньо цілісною, єдиною, чи існує декілька прагматик, що являють собою різні наукові дисципліни з різними методами дослідження мовної дійсності» (Рижова, 2007). Лінгвістична прагматика пов'язана з більш стабільними розділами, такими як соціопрагматика, яка займається соціальною та культурною мовною сферою, її функціональністю та застосуванням на практиці, інтерпрагматика або інтермовна прагматика, яка вивчає становлення адекватності під час того, як здійснюється процес вивчення будь-якої іноземної мови, також міжкультурна прагматика, яка досліджує схожість, відмінність та вибірковість мовних значень та підбір їх використання,

що залежать від власної культури та сприйняття. Всі ці науки доповнюють одна одну і формують самостійну дисципліну, яка аналізує мовні сфери індивідуально.

Лінгвістична прагматика має зв'язок з теорією та практикою перекладу. Кожна наука має власні класифікації, пов'язані з процесом перекладу. Сама теорія, як незалежний термін, є сукупністю положень, розгляду, які стосуються перекладацької практики, видів та аспекту її здійснення та мають прямий або непрямий вплив на неї. У сучасній лінгвістиці проблеми дослідження тексту як і раніше залишаються доволі актуальними. Лінгвістика тексту сприяла розвитку теорії та практики перекладу, вона багато дала перекладачам стосовно обробки вихідного тексту в процесі перекладу і його оформлення на кінцевому етапі. Текст оригіналу і текст перекладу — це дві форми існування одного повідомлення, і результатом слугує те, що необхідно знайти між ними певну частину комунікативної рівноцінності. Майже всі перекладознавці звертають увагу на тип тексту, процес його перекладу, використання трансформацій задля адекватності тексту, критерії оцінки якості тексту, отриманого на мові перекладу. Важливим етапом перекладу є лінгвістичне оформлення, структура тексту також залежить від стилістичних і жанрових характеристик. Існує фактор, який дещо ускладнює діяльність перекладача, — це мовні та стилістичні норми оформлення тексту. Наприклад, стаття, доповідь або рекламна документація можуть відрізнятися як в перекладі, так і в оформленні текстів, які належать різним мовам.

Перекладачі-професіонали досить часто працюють з перекладом художніх, наукових, офіційно-ділових, публіцистичних стилів, загалом текстів, які люди можуть читати та візуально сприймати сенс після процесу читання, але існують й переклади фільмів, телесеріалів, що також є важливою частиною перекладацького процесу, адже тут існує вже дещо інше сприйняття. Окрім відчуття усного тексту, глядач сприймає візуальну картинку, емоції, стан акторів, а це додаткові завдання, які необхідно здійснити перекладачу, щоб досягти успішної та адекватної перцепції головної ідеї фільму для кіноглядачів.

Необхідно зауважити, що медіа мають дещо іншу специфіку перекладу, аніж надруковані тексти книг. Кінофільм — це вид кіноіндустрії, який транслюється на телевізійних екранах. Нині існують додаткові можливості перегляду будь-якого фільму або телесеріалу

за допомогою глобальної мережі — Інтернет. Це художня екранізація певної історії автора, режисера, виробника. Він включає в себе зображення (дії акторів, зображення навколишнього середовища, побутових речей), мовлення (розповідь про якісь події, виступ акторів у вигляді монологу, діалогу, звернення до глядачів, будь-якого опису, роздуму), а також музику, яка виступає допоміжним засобом фільму та впливає на емоційний стан глядача. Фільм складається з декількох епізодів, які поєднуються між собою творчою ідеєю та задумом авторів.

Лінгвістична система кінотексту як окремий предмет мистецтва кіно складається з:

1) титрів і надпису, які є вагомою частиною складових кіномистецтва;

2) усної складової (поділяється на вербальне мовлення акторів, закадровий текст, музику) (Матасов, 2009).

Існує певна послідовність дій перед основним процесом перекладу. Текст, перш за все, повинен бути прочитаний до кінця і неодмінно сприйнятий як єдине ціле, є конкретна та обов'язкова мета зрозуміти інтенцію тексту. Аналіз має безліч підходів та різних методик. Процес перекладу починається з об'єкта вивчення самого тексту, а саме його зовнішньої і внутрішньої структури, прагматичних і соціолінгвістичних аспектів, також визначає основні параметри, розподіл інформації та застосовує різні трансформації задля досягнення успішного перекладу. Всі ці основні функції беруть початок у розділах лінгвістичної прагматики та поєднують в собі повний процес діяльності професіонала, який досягає мети забезпечення ефективної комунікації у системі автор — перекладач — читач.

Існує основна вимога до перекладу тексту — якнайкраще, чітко та досконало виконати еквівалентний оригіналу переклад, це стосується структурної схожості та інтенцій, які здійснюються до адресата. Але перед перекладачем інколи постають справжні проблеми під час роботи, адже не завжди вдається перекласти паралельно з однієї мови на іншу. Повсякчас необхідно вдаватися не лише до пошуків іншого еквівалента або фразового пояснення, а й до пошуків інших способів передачі мови оригіналу мовою перекладу. Для цього існує значна кількість різних трансформацій, які є справжніми помічниками перекладача, а в майбутньому й читача.

Перекладацькі трансформації були досліджені як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Дослідники пропонують власну інтерпретацію поняття, але кожен з них наголошував на тому, що низка перекладацьких трансформацій є надзвичайно необхідною та важливою у здійсненні процесу перекладу. Наприклад, Р. К. Мін'яр-Белоручев стверджував, що «трансформація — основа більшості прийомів перекладу. Вона полягає у зміні формальних (лексичні та граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, що призначена для передавання» (Миньяр-Белоручев, 1996). Науковець Я. І. Рецкер підкреслював, що трансформації — це «прийоми логічного мислення, за допомогою яких ми розкриваємо значення слова іноземної мови у контексті та знаходимо його відповідність у мові перекладу, що не збігається зі словниковою» (Рецкер, 1974). В. Н. Комісаров зазначає, що «відношення між відрізком оригіналу та відповідним відрізком перекладу можна представити як перетворення (трансформацію) першого у другий за певними правилами» (Комісаров, 2002). О. Л. Семенов вважає, що трансформації — це «міжмовні перетворення з метою досягнення еквівалентності текстів оригіналу та перекладу (з метою збереження функціонального впливу повідомлення)» (Семенов, 2005). Ми розділяємо думку науковців про те, що трансформації є вагомим внеском у мовознавство та важливим досягненням у розумінні значення текстів у процесі їх перекладу з однієї мови на іншу.

Перекладацькі трансформації поділяються на різні види, в залежності від характеру дослідження одиниць мови. Існують лексичні, граматичні, синтаксичні, стилістичні, морфологічні та семантичні. Кожна з них досліджує та аналізує свої власні мовні особливості. Для прикладу, Л. С. Бархударов поділяє перекладацькі трансформації на 4 різні типи: 1) перестановка; 2) опущення; 3) додавання; 4) заміна. Теоретик наголошує, що всі ці поділи є умовними та приблизними, адже при перекладі з однієї мови на іншу можлива заміна сполучникового зв'язку, що може характеризуватися як заміна (наприклад, один вид синтаксичного зв'язку може замінитися на інший при перекладі), а також бути опущенням (адже при перекладі виконується опущення сполучника, який превалював у мові оригіналу) (Бархударов, 1975).

Мовознавець В. Н. Комісаров пропонує класифікацію перекладацьких трансформацій, які поділяються на: лексичні, граматичні та лексико-граматичні. До лексичних трансформацій він відносить транскрипцію/транслітерацію та калькування, до граматичних — конкретизацію, генералізацію та модуляцію, а до найпоширеніших граматичних трансформацій він включає дослівний переклад, членування речень, об'єднання речень та граматичні заміни. Також дослідник наголошує на найбільш вживаних лексико-граматичних трансформаціях — описовий переклад, прийом компенсації та антонімічний переклад (Комісаров, 2002).

В. Г. Гак узагальнює типи перекладацьких трансформацій та поділяє на такі: переміщення, заміна, додавання, опущення (Гак, 2000).

Думки З. Д. Львовської щодо трансформацій перегукуються з класифікацією Л. С. Бархударова, але розрізняються щодо видів заміни. Вона виокремлює: 1) заміни загального типу; 2) заміни значення речення; 3) заміни, пов'язані зі зміною синтаксичних відносин і експлікацією глибинних зв'язків; 4) заміни одного речення двома або більше, а також об'єднання двох або більше речень в одне; 5) антонімічні заміни; 6) компенсація; 7) конкретизація; 8) генералізація (Львовская, 1985).

Досить цікаву та поширену класифікацію застосовує Я. І. Рецкер. Загалом він поділяє лише на лексичні та граматичні типи трансформацій, але кожна з них має свої підвиди. Лексичний тип включає в себе сім різновидів: 1) диференціація значень; 2) конкретизація значень; 3) генералізація значень; 4) смисловий розвиток; 5) антонімічний переклад; 6) цілісне перетворення; 7) компенсація втрат в перекладі (Рецкер, 2010). В свою чергу граматичні трансформації можуть бути повними та частковими. Цей вибір залежить від того, чи змінюється структура речення повністю, наприклад, замінюються головні члени речення, чи лише частково, тобто замінюються другорядні члени речення (Рецкер, 2010).

А. Д. Швейцер взагалі розділяє перекладацькі трансформації на семантичні та синтаксичні (граматичні). Семантичні трансформації він пояснює як види замін смислової структури окремих слів і висловлювань, а синтаксичні — це перетворення граматичної структури фрази або висловлювання при постійному доповненні

лексики. Досить поширену класифікацію семантичних трансформацій науковець представив в одинадцяти видах, а саме: 1) векторна заміна; 2) додавання семантичних компонентів; 3) заміна семантичних категорій; 4) опущення семантичних компонентів; 5) переніс; 6) перерозподіл семантичних компонентів; 7) повтор семантичних компонентів; 8) розширення; 9) зміщення; 10) скорочення семантичних компонентів; 11) звуження. Що стосується синтаксичних трансформацій, в його дослідженні вони не деталізовані (Швейцер, 1973).

Вищезазначені трансформації проаналізуємо на конкретних прикладах. Нами було досліджено американський телесеріал «Доктор Хаус», а саме 7 сезон, 9 серій, а також його переклад українською мовою. За жанром — це медичний детектив з елементами драми. Загальний сюжет фільму — життя та робоча атмосфера лікаря, який, через свої особисті погляди, не є ввічливим та не став прикладом для колег та лікарем-фаворитом поміж пацієнтів. Це різкий та брутальний чоловік, який інколи працює не за медичними правилами, а за покликом інтуїції.

На нашу думку, переклад медичного спрямування є досить складним, адже містить велику кількість медичних термінів (інколи навіть латинських), включає різні аббревіатури та скорочення, при перекладі таких текстів майже не застосовується такий вид перекладу, як описовий, у ньому немає місця для двозначності, все повинно бути чітко та без додаткової інформації.

При розгляді способів перекладу термінів необхідно розпочати із лексичних трансформацій, а саме — транскодування. Транскодування — це вид перекладу, який полягає у тому, що звукова форма слова мови оригіналу передається за допомогою засобів алфавіту мови перекладу. З досліджуваного фільму було представлено такі приклади: англ. “Pulse” — укр. «Пульс», англ. “Ondansetron” — укр. «Ондансетрон», англ. “Prostaglandins” — укр. «Простагландинс», англ. “Promethazine” — укр. «Прометазин», англ. “Misanthrope” — укр. «Мізантроп». Основним завданням перекладача при використанні цієї трансформації є необхідність бути впевненим, що у мові перекладу відповідник цього слова дійсно відсутній.

Наступним видом перекладацької трансформації є калькування, дослівний або буквальний переклад. Він зазвичай застосовується при

перекладі складних слів або у фразі можливе застосування трансформації лише для одного слова. Нами було розглянуто такі приклади, як: англ. “intermittent heart arrhythmias” — укр. «серцева аритмія», англ. “congenital muscular dystrophy” — укр. «вроджена м’язова дистрофія», англ. “lipid deposition” — укр. «накопичення ліпідів», англ. “kidney biopsy” — укр. «біопсія нирок», англ. “broad-spectrum antibiotics” — укр. «антибіотики широкого спектру», англ. “hypoxic insult” — укр. «гіпоксичний інсульт».

В оригіналі було виявлено значну кількість аббревіатур. Аббревіатура — це слово, яке утворилося від певної фрази і записується або називається згідно з початковими буквами цих слів. У фільмі було знайдено такі приклади: англ. “DRN guy will be here in 20 minutes” — укр. «3 Мін. здоров’я прийдуть за 20 хвилин»; англ. “and see who can take your stabilized ICU patients” — укр. «і домовляйтесь, щоб прийняли ваших стабільних пацієнтів з інтенсивної терапії»; англ. “ECG, echo and head CT are all spotless” — укр. «ЕКГ, еко і КТ — чисті». Варто наголосити, що аббревіатура у мові перекладу зазвичай представлена або скорочено, або частково.

Також були досліджені синтаксичні та граматичні трансформації. Почнемо із заміни порядку слів, це обумовлено тим, що в правилах англійської граматики на перше місце ставиться підмет, на друге — присудок, в українській мові порядок слів може бути довільним, але головним завданням є зберегти сенс та не втратити адекватності речення. Приклади заміни порядку слів: англ. “You do know we still have a sick patient here” — укр. «Але в нас досі тут є пацієнт, так»; англ. “There’s nothing on her neurological exam” — укр. «Неврологічний огляд теж у нормі»; англ. “Your daughter’s kidneys seem to be failing” — укр. «У вашої доньки відмовляють нирки»; англ. “They wouldn’t show in her parents’ history” — укр. «В анамнезі батьків цього не буде».

Була використана заміна структури речення. Однією з цілей цієї трансформації є перетворення речення на складносурядне, оскільки задля швидкого викладення змісту воно об’єднується в одне речення, що і спостерігається у прикладах українського перекладу: англ. “He’d have to be re-sterilized. The patient’s anesthesia would have to be adjusted” — укр. «Доведеться заново стерилізуватися, а пацієнту вдруге робити анестезію»; англ. “We can take marrow and half a lung from

your son. It would likely shorten his life significantly” — укр. «Ми можемо взяти кістковий мозок і половину легені у вашого сина, але це значно скоротить його життя».

У перекладі серіалу поширеною є заміна частин мови та членів речення. Загалом було виділено найбільш вживані заміни, такі як: заміна дієслова на іменник та заміна дієприкметника на дієслово + прислівник. Наприклад, англ. “You’re hallucinating, House” — укр. «У тебе галюцинації, Хаус»; англ. “If I’m right, the antidote is fast-acting” — укр. «Якщо я не помиляюсь, антидот подіє швидко»; англ. “Immunosuppressants and plasmapheresis to treat, kidney biopsy to confirm” — укр. «Імунодепресанти і плазмаферез для лікування, біопсію нирок для підтвердження».

Вилучення слів стало наступною досліджуваною нами трансформацією. Зазвичай вона виконується з метою уникнення нагромадження тексту та швидким мовленням актора, але на загальне розуміння та сприйняття тексту глядачем це не впливає. Прикладом слугували такі речення: англ. “I’ll mail you the urine sample” — укр. «Сечу я надішлю поштою.»; англ. “DPH guy will be here in 20 minutes” — укр. «3 Мін. Здоров’я прийдуть за 20 хвилин»; англ. “You do know we still have a sick patient here” — укр. «Але в нас досі тут є пацієнт, так»; англ. “I’m sorry that we met under such trying circumstances” — укр. «Вибачте, що ми зустрілись за таких обставин».

Було виявлено заміну типу речення, а саме особове речення у мові оригіналу перетворилося на безособове в українському перекладі. Прикладом є: англ. “DPH guy will be here in 20 minutes.” — укр. «3 Мін. здоров’я прийдуть за 20 хвилин» Це є причиною швидкого темпу мови у фільмі та задля зменшення навантаження тексту було використано зазначену трансформацію.

У перекладі наявні форми передачі заперечень. В оригіналі у нас спостерігається по одному запереченню у головній та підрядній частинах, а в українському перекладі згідно з правилами ми можемо відтворити декілька заперечень в одній з частин. Наприклад, англ. “Nobody else is sick, so it can’t be environmental.” — укр. «Більше ніхто не захворів, отже причина не в середовищі».

Частотність використання способів застосування перекладацьких трансформацій у дослідженні наведено у гістограмі (рисунок 1).

Рисунок 1. Частотність використання способів застосування перекладацьких трансформацій, %

У дослідженні розглянуто паралінгвістичні та екстралінгвістичні особливості перекладу, які є невід’ємними складовими людської комунікації. Екстралінгвістичні засоби включають у себе такі компоненти, як сміх, подих, кашель, пауза, плач. Вони урізноманітнюють мовлення людини та кожний по-різному впливає на комунікацію. У фільмах це особливо важлива частина, адже глядач сприймає не тільки текст, а й емоції, за якими спостерігає. Складові екстралінгвістичної особливості можуть викликати у глядача своє відображення побаченого. Позитивний сміх, наприклад, викликає усмішку та приємне відчуття, плач — співчуття та навіть сльози, пауза між реченнями допомагає подолати монотонність мови та дати глядачу можливість задуматись над сказаними словами актора або навіть виграти час на створення своєї картини бачення подальших дій. Людина, яка озвучує репліки мовою перекладу, повинна передати всі емоції, зображені актором мовою оригіналу, підібрати складову тону, аби картина дій була рівноцінна сюжету. Зрозуміло, що повної синхронності при озвучуванні тексту досягти неможливо через артикуляцію слів

різними мовами, але перекладач повинен озвучувати текст перекладу без аудіо- та відеозатримки. Демонстрація фільму не повинна перевищувати часові норми, адже тоді можлива втрата як адекватності розуміння, так і сенсу сприйняття самого фільму.

Паралінгвістичною особливістю перекладу є насамперед ритміка, яка сприяє зв'язному та цілісному сприйняттю тексту самим адресантом. Зазначеній складовій необхідно вчитися, аби професійно застосовувати на практиці задля успішного результату. Також досить важливими є вигукки, інтонація та милозвучність. Вони існують для органічного адекватного сприйняття глядачами сказаного акторами та є невід'ємними компонентами кіномистецтва. Милозвучним мовлення вважається, якщо воно вдало поєднує короткі та довгі слова, має правильне наголошення слів. Інтонація в українській мові поділяється на різні типи: якщо людина не завершила мовлення, вона користується висхідною інтонацією, низхідна інтонація застосовується для вираження закінченої думки, а рівний тон може бути використаний як для завершеності, так і для незавершеності мови.

Висновки. Виконання завдань започаткованого дослідження з питань лінгвопрагматичного аспекту перекладу англійських телесеріалів медичної спрямованості українською мовою дало змогу дійти таких висновків.

Поняття і зміст лінгвістичної прагматики в мовознавстві виступають надважливим чинником наук, пов'язаних з процесом перекладу в цілому та дослідження специфіки мовлення, видів комунікацій, їх застосування на практиці. Досить важливо знати, як саме виявляти граматичні, лексичні трансформації, вміти їх застосовувати на практиці та аналізувати їх використання. Також не менш вагомим є дослідження перекладу не лише текстів, а й кінофільмів, що відрізняється за специфікою роботи, адже має додаткові особливості кіномистецтва, такі як: часові норми, застосування критерію емоційних характеристик, милозвучності, інтонаційних чинників.

Наголошено на застосуванні низки перекладацьких трансформацій, які слугують для максимально точного та адекватного результату перекладу та чіткої передачі інформації. Кількісний аналіз перекладацьких трансформацій показав, що найбільш уживаною операцією є заміна порядку слів — 34 % випадків, вилучення слів — 29 % випадків, транскодування — 14 % випадків, заміна структури речення — 8 %

випадків, калькування — 7 % випадків, заміна частин мови — 5 % випадків, заміна типу речення — 2 % випадків.

Труднощі вивчення лінгвопрагматичного аспекту перекладу англійських фільмів полягають у недостатній кількості досліджуваного матеріалу, а також у відсутності термінологічної точності та замалій кількості практичних розробок щодо способів перекладу текстів медичного спрямування.

ЛІТЕРАТУРА

- Бархударов Л. С. Язык и перевод : Вопросы общей и частной теории перевода. Москва : Международные отношения, 1975. 240 с.
- Бацевич Ф. С. Лінгвістична прагматика : спроба обґрунтування проблемного поля і дослідницької одиниці. *Мовознавство*. Львів, 2009. Випуск 1. С. 29–30.
- Гак В. Г. Языковые преобразования. Москва : Языки русской культуры, 2000. 512 с.
- Комиссаров В. Н. Современное переводоведение. Москва : ЭТС, 2002. 424 с.
- Львовская З. Д. Теоретические проблемы перевода. Москва : Высшая школа, 1985. 183 с.
- Матасов Р. А. Методические аспекты преподавания кино/видеоперевода. *Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена*. Санкт-Петербург, 2009. Випуск 119. С. 155–166.
- Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода. Москва : Московский лицей, 1996. 290 с.
- Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. Москва : Международные отношения, 1974. 216 с.
- Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика : Очерки лингвистической теории перевода. Москва : Р. Валент, 2010. 244 с.
- Рыжова Л. П. Французская прагматика. Москва : КомКнига, 2007. 240 с.
- Семёнов А. Л. Основные положения общей теории перевода. Москва : Изд-во Российского ун-та дружбы народов, 2005. 99 с.
- Швейцер А. М. Перевод и лингвистика. Москва : Воениздат, 1973. 274 с.

ЛИНГВОПРАГМАТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ПЕРЕВОДА АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ТЕЛЕСЕРИАЛОВ МЕДИЦИНСКОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ НА УКРАИНСКИЙ ЯЗЫК

Татьяна Савич

соискатель высшего образования второго (магистерского) уровня по специальности 035 Филология Государственного учреждения «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского»,
Одесса, Украина
e-mail: savichtanya682@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3855-4995>

Анна Шаповал

кандидат филологических наук, преподаватель кафедры перевода и теоретической и прикладной лингвистики Государственного учреждения «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского»,
Одесса, Украина
e-mail: skarllet77777@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9718-5002>

Елена Величенко

кандидат филологических наук, преподаватель кафедры перевода и теоретической и прикладной лингвистики Государственного учреждения «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского»,
Одесса, Украина
e-mail: lepinapelina@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8349-5621>

АННОТАЦИЯ

Исследование посвящено изучению особенностей лингвопрагматического аспекта перевода и представлено на примере англоязычного телесериала медицинской направленности под названием «House, M. D.» и его перевода, анализа различных видов трансформаций, определению специфики перевода и ее последовательности. Актуальность представленной темы основывается на необходимости детального изучения лексических, грамматических, синтаксических, экстралингвистических, паралингвистических особенностей перевода англоязычных фильмов. Эта тема важна для переводчиков как украинских, так и иностранных, ведь необходимо знать основные тонкости и непредвиденные ситуации в процессе перевода, с целью их преодоления и достижения качественного и адекватного результата. Также актуальность этой темы обусловлена необходимостью улучшения уровня профессиональной деятельности как устных, так и письменных переводчиков.

Целью исследования является изучение специфики использования вспомогательных средств перевода и переводческих операций для адекватного воспроизведения англоязычных фильмов медицинского направления.

Охарактеризован исследуемый вид текста, выделены определенные трудности при переводе, отмечена разница текстов английского и украинского языков с грамматической точки зрения, лексического неравноправия, отмечены различные способы выявления эмоциональности и выразительности как вспомогательного инструмента человеческой коммуникации. Определена целесообразность применения переводческих трансформаций и количественно представлены наиболее употребляемые.

Ключевые слова: лингвопрагматический аспект перевода, текст, переводческие трансформации, экстралингвистические и паралингвистические особенности перевода, переводческие операции.

LINGUISTIC AND PRAGMATIC ASPECT OF TRANSLATION OF ENGLISH MEDICAL TV-SERIES INTO UKRAINIAN

Tetiana Savich

Master Student in Philology, State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”,
Odesa, Ukraine
e-mail: savichtanya682@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3855-4995>

Anna Shapoval

Candidate of Philology, Lecturer at the Department of Translation and Theoretical and Applied Linguistics, State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”,
Odesa, Ukraine
e-mail: skarlet77777@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9718-5002>

Olena Velychenko

Candidate of Philology, Lecturer at the Department of Translation and Theoretical and Applied Linguistics, State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”,
Odesa, Ukraine
e-mail: lepinapelina@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8349-5621>

SUMMARY

The research is devoted to the study of the peculiarities of the lingvo-pragmatic aspect of translation and is presented on the example of an English-language television series of medical focus called “House, M. D.” and its translation, analysis of various types of transformations, definition of the specifics of the translation and its sequence. The relevance of the topic presented is based on the need for a detailed study of the lexical, grammatical, syntactic, extralinguistic, paralinguistic features of the translation of English-language films. This topic is important for both Ukrainian and foreign translators, because it is necessary to know the basic subtleties and unforeseen situations in the translation process in order to overcome them as best as possible and achieve a high-quality and adequate result. Also, the relevance of this topic contributes to the improvement of the level of professional activity of both interpreters and translators.

The aim of the study is to evolve the specifics of the use of translation aids and translation operations for adequate reproduction of English-language medical films.

The studied type of the text is characterized, certain difficulties in translation are highlighted, the difference between the texts of the English and Ukrainian languages from a grammatical point of view, lexical inequality are noted, various ways of revealing emotionality and expressiveness as an auxiliary tool of human communication are noted. The expediency of using translation transformations has been determined and the most common of them are quantitatively presented.

Key words: linguistic-pragmatic aspect of translation, text, translation transformations, extralinguistic and paralinguistic features of translation, translation operations.

REFERENCES

- Barkhudarov, L. S. (1975). *Iazyk i perevod: Voprosy obshchei i chastnoi teorii perevoda [Language and translation: Problems of general and particular theory of translation]*. Moscow [in Russian].
- Batsevych, F. S. (2009). Linhvistychna prahmatyka: sproba obhruntuvannia problemnoho polia i doslidnytskoi odynitsi [Linguistic pragmatics: an attempt to substantiate the problem field and research unit]. *Movoznavstvo — Linguistics, 1*, 29–30 [in Ukrainian].
- Gak, V. G. (2000). *Iazykovye preobrazovania [Language transformations]*. Moscow: Iazyki russkoi kultury [in Russian].
- Komissarov, V. N. (2002). *Sovremennoe perevodovedenie [Modern translation studies]*. Moscow: Izdatelstvo “ETS” [in Russian].
- Lvovskaia, Z. D. (1985). *Teoreticheskie problemy perevoda [Theoretical problems of translation]*. Moscow: Visshaia shkola [in Russian].
- Matasov, R. A. (2009). Metodicheskie aspekty prepodavania kino/videoperevoda [Methodological aspects of teaching cinema/video translation]. *Izvestia Rossiiskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta im. A. I. Gertsena — Izvestia: Herzen University Journal of Humanities & Sciences, 119*, 155–166 [in Russian].
- Minyar-Beloruichev, R. K. (1996). *Teoria i metody perevoda [Theory and methods of translation]*. Moscow: Moskovskii litsei [in Russian].
- Retsker, Ia. I. (1974). *Teoria perevoda i perevodcheskaia praktika. [Translation theory and practice]*. Moscow: Mezhdunarodnye otnosheniia [in Russian].
- Retsker, Ia. I. (2010). *Teoria perevoda i perevodcheskaia praktika: Ocherki lingvisticheskoi teorii perevoda [Translation theory and practice: Essays on the linguistic theory of translation]*. Moscow: R. Valent [in Russian].
- Ryzhova, L. P. (2007). *Frantsuzskaia pragmatika [French pragmatics]*. Moscow: KomKniga [in Russian].
- Semionov, A. L. (2005). *Osnovnye polozenia obshchei teorii perevoda [Fundamentals of the General Theory of Translation]*. Moscow: Izdatelstvo Rossiiskogo universiteta druzhby narodov [in Russian].
- Shveytser, A. M. (1973). *Perevod i lingvistika [Translation and linguistics]*. Moscow: Voenizdat [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 13.08.2020